

Annika Hepokorpi

ELLIN JA ENSION KIVA ESKARIPÄIVÄ-
VUOROVAIKUTUSTAITOJA TOUKOLAN KOULUN
ESIOPETUKSESSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto
2011

ELLIN JA ENSION KIVA ESKARIPÄIVÄ – VUOROVAIKUTUSTAITOJA TOUKOLAN KOULUN ESIOPETUKSESSA

Hepokorpi, Annika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma, sosiaalipedagogiikka
Kesäkuu 2011
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita
Sivumäärä: 43
Liitteitä: 9

Asiasanat: esiopetus, kiusaaminen, ryhmäytyminen, sosiaaliset taidot, toiminnallisuus, vuorovaikutus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli ensisijaisesti toiminnallisen päivän avulla luoda lapsille uusia kokemuksia pari- ja ryhmätyöskentelystä. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, esiintyykö Kiikoisten kunnan syksyllä 2010 esiopetuksen aloittavien lasten ryhmässä kiusaamista ja ryhmästä pois sulkemista

Alkukartoitus ryhmän sosiaalisiin suhteisiin ja mahdolliseen kiusaamiseen liittyen tehtiin keväällä 2010 Kiikoisten seurakunnan päiväkerhossa johon osallistui viisi syksyllä esikoulun aloittavaa lasta. Kartoituksen vastausten perusteella lähdin rakentamaan lapsiryhmälle toiminnallista päivää, tarkoituksena luoda lapsille päivän aikana mahdollisimman paljon harjoituksia joissa he joutuisivat työskentelemään niin ryhmässä kuin jokaisen ryhmäläisen kanssa pareittain.

Suunnitelmia vuorovaikutustaitoja harjoittavasta päivästä tuki Kiikoisten kunnan lastentarhanopettajalle lähetetty kysely. Kyselyssä tiedusteltiin, miten tärkeitä asioita ryhmäytyminen ja vuorovaikutus esiopetuksessa ovat ja miten paljon niihin käytetään aikaa. Lastentarhanopettajan vastauksista ilmeni, että vuorovaikutustaitoja harjoitellaan päivittäin, mutta kaikki taitoja tukeva ja edistävä oli tervetullutta.

Toimintapäivänä 8.9.2010 paikalla oli yhdeksän esikoulun aloittanutta lasta. Toiminnallisen päivän aikana lapsiryhmä keskusteli kiusaamisesta, teki erilaisia pari- ja ryhmätyöskentelyä vaativia harjoituksia ja päivän lopuksi antoivat yksi kerrallaan suullisesti palautteen päivästä. Palautteen avulla haluttiin selvittää, millaisina lapset kokivat tehdyt harjoitukset sekä millaiset olivat ryhmät suhteet nyt.

Lasten vastaukset olivat toiminnantäyteisen päivän onnistumisesta positiivisia. Lapsilta kysyttiin muutama sama kysymys kiusaamisesta ja keskinäisistä suhteistaan kuin keväällä alkukartoituksen yhteydessä. Näillä pyrittiin havainnoimaan lasten ajatusmaailman ja ryhmän toiminnan mahdollista muuttumista. Yksiselitteistä muutosta suuntaan tai toiseen ei ollut tapahtunut.

Työn tulokseksi jäi onnistunut ohjauskokemus sekä hyvän vuorovaikutussuhteen rakentaminen lapsiryhmän kanssa. Vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen merkitys nousi tämän työn myötä esiin.

ELLI AND ENSIO HAVING NICE PRE SCHOOL DAY – INTERACTION SKILLS IN TOUKOLA SCHOOL PRESCHOOL

Hepokorpi, Annika

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social services, social pedagogy

Juni 2011

Supervisor: Kumpulainen, Lenita

Number of pages: 43

Appendices: 9

Keywords: bullying, functionality, grouping, interaction, preschool, social skills

The purpose of this thesis was primarily to create new experiences for preschool children of working in pairs and in a group in Kiikoinen preschool. In addition purpose was find out if there occurred bullying or exclusion from the group amongst the group of preschool beginners on autumn 2010 in Kiikoinen municipality

First interviews about social relationships and conceivable bullying were made in spring 2010 in a church day care in Kiikoinen. There were at the time five children who were supposed to begin preschool in the following autumn. Based on the results of the interviews I started to plan an activity day for the preschool children. My intention was to create lots of pair and group exercises for children to work as much as possible with all the other children in the group.

Plans about an activity and grouping day were supported by a straw poll which was sent to kindergartener in Kiikoinen municipality. The poll was used to determine how important grouping and interaction are in preschool and how much time is used to learning these skills. Responses revealed that interaction skills are being practised daily but all activity that supports and promotes those skills is welcome.

There were nine children on the activity day 8th September 2010. During the day children talked in groups about bullying and they made different exercises using pair and group work skills. At the end of the day the children gave feedback of the day. The feedback was used to determine how they experienced the exercises done during the day and what kind of relations was in the group now.

The feedback from the children showed that the day was a success. Few of the questions that the children answered to were the same that had been asked in the previous interviews. The meaning with these questions was to observe changes in the children's thoughts and acting of the group. No unequivocal changes occurred.

Results of the work were a successful teaching experience and building a good interaction with the child group. The importance of social and interaction skills came to light with this work.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 VUOROVAIKUTUS LAPSILLA	6
2.1 Sosiaaliset taidot	7
2.2 Kiusaaminen	8
3 ESIOPETUS VARHAISKASVATUKSESSA	9
3.1 Esiopetusikäisten ohjaaminen.....	10
3.2 Leikkivä esikouluikäinen.....	11
4 LEIKKI	12
5 RYHMÄSSÄ TOIMIMINEN	13
4.1 Ryhmäyttäminen.....	14
4.2 Roolit ryhmässä	15
4.3 Ryhmänohjaaja	15
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	16
7 RYHMÄYTTÄVÄN PÄIVÄN SUUNNITTELU	17
7.1 Lasten haastattelut ja tutustuminen ryhmään.....	17
7.2 Yhteenveto lasten haastatteluista.....	18
7.3 Alkukartoitus Toukolan koulun esiopetuksessa	19
8 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	20
8.1 Toiminnallisen päivän alkuvalmistelut.....	21
8.2 Ellin ja Ension kiva eskaripäivä- toteutus	22
8.3 Lasten palaute toiminnallisesta päivästä.....	35
9 TOIMINNAN ARVIOINTI	37
10 POHDINTA.....	39
LÄHTEET	42
LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Luettuani MLL:n ja Folkhälsanin julkaisemaa tutkimusta Kiusaavatko pienetkin lapset (Kirves, & Stoor-Grenner 2010) havahduin siihen, miten paljon pienten lasten keskuudessa esiintyy kiusaamista. Lapsiryhmissä esiintyvä kiusaaminen on useimmiten juuri leikistä pois sulkemista, toki myös sanallista ja fyysistä kuten nimittely, lyöminen, potkiminen tai pureminen. Karkeasti ajateltuna kiusaamisen on aiemmin yhdistetty peruskouluun, mutta ei varhaiskasvatusmaailmaan ollenkaan. Tutkimus kuitenkin osoittaa myös pienten lasten maailmaan ikävästi liittyvän kiusaamisen. Tutkimustulosten julkaisuajankohta herätti mielenkiintoni kiusaamista käsittelevään teemaan.

Tutkimuksen ilmestymisen aikoihin suoritin omaa opintoihini kuuluvaa päiväkotiharjoittelua ja huomasin tutkimuksen luettuani löytäväni lähes kaikki ilmenneet pienten lasten kiusaamisen eri muodot päiväkodin lapsiryhmästä. Erityisesti kiinnostuin tavasta, jolla päiväkotikäiset lapset pois sulkivat ja neuvottelivat toisiaan päivän leikkeihin, vapaa-ajasta puhumattakaan. Niinpä halusin selvittää, esiintyykö pienessä lapsiryhmässä poissulkemista vai leikkivätkö he kaikkien kanssa. Tutkimuksessa lapsia oli myös pyydetty kertomaan, mitä kiusaaminen heidän mielestään oli. Halusin opinnäytetyössäni selvittää lapsiryhmän ajatuksia kiusaamisesta ja vuorovaikutteisella toimintapäivällä edesauttaa lapsiryhmän sosiaalisia suhteita. Halusin nähdä, pystyvätkö kaikki lapset yhteistyöhön toistensa kanssa. Tätä varten suunnittelin erilaisia vuorovaikutteisia tehtäviä.

Kotikuntani Kiikoisen seurakunta kuin koulutoimikin olivat vastaanottavaisia opinnäytetyölleni, joten lähdin suunnittelemaan esikouluun syksyllä 2010 meneville lapsille vuorovaikutteista toimintapäivää, jota varten tein alkukartoitukset ryhmän sosiaalisista suhteista seurakunnan päiväkerhossa. Syyskuussa 2010 toteutin varsinaisen toimintapäivän yhdeksän esikoululaisen kanssa erilaisten tehtävien avulla lasten välisiä suhteita ja lasten sosiaalisia taitoja havainnoiden.

2 VUOROVAIKUTUS LAPSILLA

Vuorovaikutus tarkoittaa ihmisten välistä sosiaalista kanssakäymistä ja tapaa jolla he vaikuttavat toinen toiseensa ja toimintaansa. Vuorovaikutus määritellään riippuvuudeksi kahden tai useamman ihmisen välillä. Tunteet, tahto, ajattelu ja toiminta rakentavat vuorovaikutusta. (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 2)

Hyvässä vuorovaikutuksessa ihminen tulee aidosti kohdatuksi ja siihen osallistuville osapuolille jää hyvän olon tunne. Vuorovaikutus ei ole vain sanallista vaan siihen kuuluu tärkeänä osana sanattoman viestinnän muodot, kuten kasvojen ilmeet, silmien liikkeet, asennot ja eleet. Hyvässä vuorovaikutuksessa sekä sanallinen että sanaton viestintä on uskottavaa. (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 3-4)

Lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät muita ihmisiä kuuntelemalla. On tärkeää, että aikuinen puhuu lapsen kanssa, perustelee asioita, osallistuu lapsen leikkeihin ja auttaa lasta jäsentämään ympäristöään. (Koppinen ym. 1989, 92–93)

Hyvä vuorovaikutus koostuu erilaisista vuorovaikutustaidoista. Niistä tärkeimmät ovat vuorovaikutus oman itsen kanssa, eri mieltä oleminen, toisen pahan olon helpottaminen ja hyvään oloon osallistuminen, oman pahan ja hyvän olon ilmaiseminen, oman virheen ja onnistumisen myöntäminen, korjaavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen sekä myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen. (Aalto 2000. 26–27)

Lasten välinen vuorovaikutus on tärkeä osa kasvatuksen kokonaisuutta. Lasten keskinäistä vuorovaikutusta ei ole aiemmin nähty yhtä tärkeäksi kuin vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä, mutta lasten välisen vuorovaikutuksen on nyt havaittu myös sosiaalisen kehityksen lisäksi edistävän oppimista. (Karila ym. 2006, 147)

Vuorovaikutuksen tärkeimpiä tavoitteita niin lapsi- kuin missä tahansa ryhmässä on yhteisöllisyyden tunteen, eli me-hengen saavuttaminen. Vuorovaikutuksen kautta yhteisön jäsenet ilmaisevat yhteisöön kuulumista. (Karila ym. 2006, 156, 158)

Tässä opinnäytetyössä erilaisten tehtävien ja harjoitteiden avulla pyrittiin nimenomaan lasten keskinäisellä vuorovaikutuksella edistämään ryhmän me-henkeä. Suorittaakseen annetut tehtävät lasten tuli päivän aikana olla runsaasti vuorovaikutuksessa muiden ryhmäläistensä kanssa.

2.1 Sosiaaliset taidot

Vuorovaikutustaidot luetaan usein sosiaalisiksi taidoiksi. Vuorovaikutustaidoista eroteltuina sosiaaliset taidot käsittävät itsekontrollin, ristiriitojen välttämisen, vaihtoehtoisten ratkaisujen kehittelyn, auttamisen ja konfliktien hallinnan. (Kalliopuska 1995,8)

Sosiaaliset taidot ovat niin tavallisia asioina vahvasti osana arkipäiväämme, ettemme edes huomaa tarvitsevamme niitä. Kun olemme tekemisissä toinen toistemme kanssa, sosiaaliset taidot merkitsevät hyväksytyä käyttäytymistä. Koti on lapsen sosiaalisten taitojen opettaja. Kotona opittuja sosiaalisia taitoja lapsi soveltaa myöhemmin tarkoituksenmukaisesti ja varsin nokkelasti uusissa tilanteissa. Se, millaiset sosiaaliset taidot omaamme näkyy käyttäytymisessämme. (Kalliopuska 1995,4)

Sosiaaliset taidot voidaan jakaa sanattomiin ja sanallisiin taitoihin. (Kauppila 2005, 136) Lapsi oppii erilaisia sosiaalisia taitoja aikuisilta ja lapsilta. He jäljittelevät ja mallintavat ja ottavat käyttäytymistavakseen sen, mikä tuntuu sopivalta ja mikä saa muiden hyväksynnän. Roolileikit ovat suosittuja keinoja sosiaalisten taitojen oppimisessa. Sosiaalisten taitojen oppiminen ja harjoittelu tarvitsee muiden tukea, sanallisia huomautuksia ja kiitosta. On tärkeää, että lasta kannustetaan riittävästi ja että asioista puhutaan aikuisen kanssa. (Kalliopuska 1995, 8-9)

Lapset kehittyvät sosiaalisilta taidoiltaan hyvin eri tahdissa. Pienten lasten sosiaalisista taidoista keskeisimpiä ovat hymyileminen ja nauraminen, tervehtiminen ja silmiin katsominen, toisen auttaminen ja huomioon ottaminen, leikkiin liittyminen, ilmaisutaidot, jakaminen ja yhteistyö, auktoriteettien hyväksyminen, ristiriitatilantei-

den selviäminen, positiivisten asenteiden osoittaminen, tunteiden ilmaiseminen, ryhmään sopeutuminen sekä ryhmässä toimiminen. (Kauppila 2005, 135–136)

Sosiaaliset taidot eroavat ihmisen iästä riippuen. Tarvitsemme sosiaalisia taitoja kun tapaamme uusia ihmisiä ja ryhdymme juttelemaan tai kun sopeudumme uuteen ryhmään. (Kauppila 2005, 125)

Sosiaalisten taitojen merkitystä korostetaan kasvatustyössä ja niiden oppimisessa kodin ja koulun yhteistyöllä on ensisijainen merkitys. Ensisijainen vastuu sosiaalisten taitojen opettamisessa on kodilla, mutta koulun toissijainen pitkävaikutteinen kasvatustyö tukee ja vahvistaa sosiaalisia taitoja käytännössä. (Kalliopuska 1995,4-5)

2.2 Kiusaaminen

Kiusaamista ilmenee kaikkialla missä ihmisiä on vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kiusaaminen on yleensä monen eri tekijän summa kuin yksittäisen tekijän aiheuttamaa. Yleensä kiusaaja etsii jonkun kohteen mihin purkaa omaa pahaa oloaan ja heikkouden kokemuksiaan. (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 68–67)

Kiusaamisella tarkoitetaan sellaista vihamielistä käyttäytymistä joka tahallisesti ja toistuvasti kohdistuu yhteen ja samaan henkilöön aiheuttaen harmia, haittaa tai mielipahaa. Toistuvuuden lisäksi kiusaamiselle ominaista on kiusaajan/ kiusaajien ja kiusatun epätasaväkisyys: kiusaaja on aina jollain lailla kiusattua vahvempi. Epätasaväkisyyden tekijöitä on monia: ikä, fyysinen voima, asema ryhmässä muiden muassa. Olennaista on kiusaajan yliote kiusattuun, kiusatessaan hän väärinkäyttää valtaansa ja voimiaan. (Salmivalli 2010, 12–13)

Yleisimmin kiusaaminen on joko sanallista – nimittelyä ja pilkantekoa – tai syrjimistä ja eristämistä porukasta sekä muille mustamaalaamista. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei kiusaamista mietittäessä ole oleellista se, millä keinoilla toiselle harmia ai-

heutetaan vaan se, että kiusatulle aiheutetaan toistuvasti mielipahaa ja alistumista. (Salmivalli 2010, 15)

Kiusaaminen erotellaan epäsuoraan ja suoraan kiusaamiseen. Suorassa kiusaamisessa kiusattuun kohdistuu melko avoimet hyökkäykset, fyysiset negatiiviset teot kuten lyöminen ja sanallinen haukkuminen. Epäsuoraa kiusaamista on sosiaalisiin suhteisiin vaikuttaminen, kuten ryhmästä eristäminen ja poissulkeminen. (Olweus 1992, 14–15)

Kiusaamisen ehkäisyn kannalta sosiaalisten taitojen opettaminen ja vahvistaminen ovat tärkeitä ja niinpä ne ovat myös keskeisiä sisältöalueita varhaiskasvatuksessa. Sosiaalisia taitoja pyritään vahvistamaan päivittäin sekä ohjaamaan lapsia tietoisesti käyttämään sosiaalisia taitoja arkipäivissään. (Kirves & Stoor-Grenner 2010)

3 ESIOPETUS VARHAISKASVATUKSESSA

Kunnilla on Suomessa ollut 1.8.2001 lähtien velvollisuus järjestää maksutonta esiopetusta kaikille seuraavana vuonna oppivelvollisuusiän saavuttaville kunnan alueella asuville lapsille. Esiopetus on vapaaehtoista, mutta siihen Suomessa osallistuu lähes kaikki esiopetusikäiset lapset (Opetushallitus 2011).

Esiopetuksen tärkeimpänä tavoitteena yhdessä lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksien edistämisen kanssa on lapsen sosiaalisten taitojen ja itsetunnon vahvistaminen. (Opetushallitus 2011). Näin ollen vuorovaikutusta ja sosiaalisia taitoja harjoittava toiminnallinen päivä sopi kohderyhmälleen erityisen hyvin. Sosiaalisten taitojen harjoittelu on esiopetuksen arkipäivää, mutta uudet ideat ja toimintamallit tervetulleita.

Muut tavoitteet esiopetuksessa eivät suinkaan ole vain sivuseikkoja. Lapselle on tärkeää oppia ryhmässä toimimisen taitoja, pelisääntöjen ymmärtämistä ja yhteiskuntamme hyviä tapoja niitä esiopetuksessa päivittäin harjoitellen. Tavoitteita on lisäksi

asetettu kielellisiin ja kulttuurillisiin sekä luontoon liittyviin asioihin niin, että lapsi oppii huomaamaan ja huomioimaan myös häntä ympäröivät tekijät ja koko ympäristön. (Opetushallitus 2011, Niikko 2001, 107)

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, ei osa perusopetusta vaikkakin se osaltaan linjaa myöhempää koulunkäyntiä ja toimii sillanrakentajana varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen välillä. Esiopetuksen on katsottu olevan varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa joka edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. (Niikko 2001, 26–28)

Esiopetukselle on annettu useita erilaisia määritelmiä laajasta suppeaan. Tässä opinäytetyössä esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaille lapsille tarkoitettua suunnitelmallista kasvatustoimintaa maksuttomassa esiopetuksessa, johon on määritelty omat tavoitteet ja valmistettu oma opetussuunnitelma. (Niikko 29–30)

Sosiaalsiin taitoihin kuuluvat taito kommunikoida selkeästi, kyky yhteistoimintaan ja empaattisuus löytyvät ajatuksena esiopetuksen tavoitteidenkin taustalta. Tästä syystä halusin toteuttaa toiminnallisen vuorovaikutusta täynnä olevan päivän juuri esiopetusryhmän kanssa. Vuorovaikutustaitoja voidaan tuskin koskaan harjoitella liiaksi. On hyvä huomioda tässä kohtaa, että mikäli sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot ovat lapsella puutteelliset, on hänellä todennäköisempi riski jäädä kaveriporukan ulkopuolelle ja joutua jopa kiusatuksi kuin niillä lapsilla, jotka ovat sosiaalisesti kyvykkäitä. (Salmivalli 1998, 19–24)

3.1 Esiopetusikäisten ohjaaminen

Esiopetusikäiset ovat ryhmänä yleensä hyvin toimeliaita. Ryhmän ohjaajalta tarvitaan hyviä ryhmänhallintataitoja aktiivisen toiminnallisuuden saavuttamiseksi. Hallinta lapsiryhmässä tarkoittaa lasten sopeuttamista toisiinsa, erilaisiin toimintatilanteisiin ja yhteisiin sääntöihin. Ohjaamiseen vaikuttavat myös käytettävissä oleva tila ja välineet. (Heikkinen-Peitsoma & Rautakivi 1989, 46–47)

Ohjaajan persoonallisuus ja aitous on alle kouluikäisten lasten ohjaamisessa merkittävä tekijä. Lapset aistivat helposti epäaidon tai kiireisen ja reagoivat siihen herkästi. He ovat avoimia ja vastaanottavaisia minkä vuoksi ohjaajan on toiminnassaan luotava määrätietoisesti selvät rajat. Lisäksi ohjaajan tulee suunnitella toimintansa huolella. Vaikka kokemusta ohjaamisesta olisikin, auttaa hyvin suunniteltu ja jäsennelty suunnitelma työssä eteenpäin. Samalla ohjaaja havaitsee mahdolliset puutteet ja viivahteet suunnitelmassaan ja huomioi tarvittavat välineet. (Heikkinen-Peitsoma & Rautakivi 1989, 47–48)

3.2 Leikkivä esikouluikäinen

Taitavaksi ja ketteräksi oppinut viisivuotias kasvaa nopeasti niin fyysisesti kuin psyykkisestikin saavuttaessaan kuudennen ikävuotensa. Lapsi saattaa taantua kömpelöksi ja muuttua tunteissaan ailahtelevaksi. Nopeasta kasvusta johtuen lapsi ei ehkä pysty tekemään kaikkea aiemmin osaamaansa. Esikouluikäinen lapsi on tiedonhaluinen. Kavereiden merkitys kasvaa ja korostuu entisestään vaikka tärkeimmät ihmiset lapselle löytyvätkin yhä perheestä ja lähisuvusta. (Kahri 2003, 34–38)

Mielikuvitusleikit ja roolileikit saavat iän myötä lisää todellisuuden pohjaa mutta ovat esikouluikäiselle yhä mielekkäitä. Liikuntaleikkien suosio kasvaa sääntöjen ymmärtämisen myötä. Pelit ovat lapselle opettavaisia, niiden myötä lapsi oppii sääntöjen noudattamista, oman vuoron odottamista ja muiden huomioonottamista. Lapsen tason mukaiset taito- ja tarkkuustehtävät onnistuvat ja musiikki eri muodoissa on lapsesta hauskaa. (Kahri 2003, 39)

4 LEIKKI

Leikin määritelmiä on lukuisia. Jokainen tutkija määrittelee ilmiön, jossa samanaikaisesti esiintyvät totuus ja mielikuvitus, omalla tavallaan. (Alanen & Karila 2009, 158–159) Leikki on lapsen usein omaehtoista toimintaa, jota monesti säätelee määrättyt säännöt. Säännöt ovat ehdottomia ja voimassa vain nimenomaisessa leikissä. Monissa leikeissä sääntöjä ei lähes lainkaan tai ne eivät ainakaan ole pysyviä ja ankarasti noudatettavia. (Kalliala 1999, 39)

Leikki on puhtain ja henkisin tuote jonka lapsi toiminnallaan synnyttää sekä luonnollinen tapa lapselle ilmaista itseään. (Lindqvist 1998, 47) Leikki on lapselle mielekästä toimintaa ja se luo edellytyksiä moninaiselle oppimiselle ja kehittymiselle. Lapsi asennoituu leikkiessään ikään kuin kertomaan kuvitteellista tarinaa toimiessaan. Lapsen määrittelevät leikkien kautta arkipäivän sosiaalista järjestystä sekä leikkijöiden välisiä sosiaalisia suhteita. Lasten mielestä leikkiin liittyykin ystävien seura, ilon ja hauskanpidon rinnalla, vaikka paljon leikkiä tapahtuu myös yksin ollessa. (Alanen & Karila 2009, 158–159) Leikin kautta lapsi kokee monenlaisia asioita. Leikki on perusedellytys lapsen kasvulle. Lapsi leikkii elämää varten tavoitteinaan leikistä ilo ja onnistumisen positiiviset tunteet, ei hyöty. (Leikkivä ihminen 2000, 12–13)

Inhimillisen toiminnan yksi peruskategoria on leikki. Kalliala (1999, 36) kertoo kirjassaan Cailloisen leikin määritelmistä joiden mukaan leikin vapaus ja vapaaehtoinen osallistuminen ovat erityisen tärkeitä. Leikki menettää jotain olennaista, mikäli leikkijä pakotetaan tai suostutellaan leikkiin. Leikki saa usein sisältönsä tavallisesta elämästä, mutta se erottuu siitä. Leikkijät osaavatkin viestittää toisilleen ”tämä on leikkiä”- sanoman. Leikkiessään lapsi oppii, mutta lapsi ei leiki oppiakseen.

Leikkiminen edistää oppimista ja kehittää tunne-elämää ja sosiaalisia taitoja. Leikin ja leikkimisen merkitys on ymmärretty varhaiskasvatuksessa ja sen on todettu olevan tärkein lapsen päivätoiminnoista. (Kalliala 1999, 225)

Leikkejä on erilaisia. On sisä- ja ulkoleikkejä, on leikkejä leluilla ja ilman. Lisäksi leikit voidaan määritellä esimerkiksi liikunnallisiin leikkeihin ja mielikuvitusleikkeihin. Myös eri tarkoitukset nimeävät leikkejä. Tällaisia esimerkkejä ovat tutustumisleikit, energianpurkuleikit, rauhoittumisleikit, luontoleikit, laululeikit ja ryhmäytymisleikit. (Aalto 2000, 278) Toiminnallisen päivän aikana käytin lähinnä liikunnallisia leikkejä, tarkoituksena aluksi energianpurku, sitten ryhmätoiminta ja ryhmäytyminen.

5 RYHMÄSSÄ TOIMIMINEN

Ryhmän määrittelyssä on monia erilaisia määritelmiä. Koko ja kiinteys ovat keskeisiä ryhmän määrittelemisen kriteerejä. Ryhmäläisten tulee olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Ryhmä on siis joukko ihmisiä, jotka toistuvasti kommunikoivat toistensa kanssa. Jokainen meistä on kuulunut tai kuuluu elämänsä aikana ja sen eri vaiheissa johonkin ryhmään, yhteen tai useampaan. Ryhmään tai ryhmiin kuuluminen on meille jokapäiväistä. Jokaisella ryhmällä on sen jäsenelle suuri merkitys. Ryhmä perustuu yhteisiin intresseihin tai tarpeisiin, kuten perheryhmä, työryhmä tai harrastusryhmä. Ryhmän jäsenet vaikuttavat toinen toisiinsa sekä ryhmän toimintaan ja voivat olla myös riippuvaisia toisistaan tai ryhmän toiminnasta. (Kauppila 2006, 85–86)

Ryhmän synnyssä katsotaan olevan kolme vaihetta. Ensimmäinen, ja ryhmän syntymisen kannalta perusehto on toisten kanssa vuorovaikutukseen joutuminen. Ihmiset havaitsevat toisensa ja kehittävät sosiaalisia suhteitaan. Toisessa vaiheessa ihmisten, eli ryhmäläisten välille on syntynyt sosiaalisia suhteita ja ryhmäläiset ovat tietoisia toisistaan ja luovat suhteen toisiinsa. Kolmannessa eli viimeisessä vaiheessa ryhmäs-

sä päästään yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan. Jotta kolmanteen eli yhteistoiminnalliseen vaiheeseen päästäisiin, on ryhmän läpikäytävä kaksi ensimmäistä vaihetta. (Himberg & Jauhiainen 1998, 98–99)

Hyvän, toimivan ryhmän määritelmiä ovat ryhmäläisten kesken vallitseva luottamus, ryhmän yhdessä pohditut tavoitteet, ryhmän jäsenilleen antama tuki, ryhmäläisten hyvä vuorovaikutus sekä yksilöllisyyttä arvostava, vapaa ryhmäilmasto. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 13)

Ryhmän tehtävästä Kaukkila (2007,16) kirjoittaa kiteyttäen juuri sen ajatuksen, jota halusin työssäni lapsiryhmälle korostaa: ”ryhmässä huolehdimme muiden ryhmän jäsenten hyvinvoinnista sekä tarjoamme heille tukea.”

Tässä opinnäytetyössä ryhmä muodostui yhdeksästä Kiikoisten kunnan esiopetukseen osallistuvista 5-6-vuotiaista lapsista.

4.1 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen on prosessi joka perustuu erilaisista toiminnallisista tehtävistä, joiden avulla ryhmän turvallisuus vaiheittain kasvaa. Kun ryhmässä turvallisuuden tunne kasvaa, niin luottamus lisääntyy. Jotta ryhmäyttäminen prosessina onnistuisi, tulisi luottamuksen ryhmässä olla mahdollisimman hyvä. Ryhmän turvallisuuteen vaikuttavat muun muassa ohjaaja, erilaiset sopimukset (esimerkiksi vaitiolosopimus) ja myönteinen asenne. (Aalto 2000, 69–80)

Ryhmäyttämisessä ohjelma on tärkeä. Ohjelman suunnitteluun vaikuttavat ryhmän koko, ryhmäläisten ikä, sukupuolijakauma, ryhmän jäsenten maantieteellinen tausta, tuttuus, sairaudet sekä ryhmän lähtötaso. Myös muut taustatiedot ryhmästä, kuten onko ryhmässä joku haasteellinen henkilö, vaikuttavat ohjelman suunnitteluun. Toimintaympäristö vaikuttaa niin ikään ohjelman laadintaan. (Aalto 2000, 83–85)

Ryhmäyttämisessä lähtökohtana on etukäteen suunniteltu tehtävä eli harjoite. Oleellista harjoitteessa on, että se suoritetaan ryhmässä. Harjoitteet pyritään valitsemaan ja suunnittelemaan niin, että ne vaikuttavat suorittajiin jollain tietyllä tavalla. Tätä ennako-oletusta kutsutaan toiminnan teoriaksi, olettamukseksi harjoitteen vaikutuksesta sen suorittajiin. Harjoitteita voidaan muokata ryhmälle sopivimmiksi, helpoimmiksi tai haastavammiksi, rajoittamalla (esimerkiksi sokeuttamalla), antamalla rooleja tai luomalla kehyskertomuksen. (Aalto 2000, 99–100)

4.2 Roolit ryhmässä

Ryhmätilanteessa ryhmän jäsen joko omaksuu tai saa muiden odotusten myötä omakseen jonkin roolin. Rooleja on kaikilla ryhmän jäsenillä ja ne ovat erilaisia. Ryhmän toiminnan kannalta sen jäsenille kehittyneet roolit ovat välttämättömiä. Ryhmän toiminta voi hetkiseksi mennä jopa ”sekaisin” mikäli siitä jää yksi jäsen pois tai uusi jäsen tulee tilalle. Tällöin toiminnalle välttämättömät roolit on jaettava uudelleen jäsenten välillä. Rooleja on niin epävirallisia kuin virallisia. Viralliset roolit ovat usein ennalta määrättyjä tai yhteisesti sovittuja, esimerkiksi puheenjohtaja ja sihteeri. Epäviralliset roolit taas muodostuvat ryhmän jäsenten käyttäytymisen perusteella ja ryhmän vuorovaikutuksessa. Epävirallisia rooleja ovat esimerkiksi innostaja ja vitsailija. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 52–53)

4.3 Ryhmänohjaaja

Hyvä ryhmänohjaaja tekee työtään omalla persoonallaan. Persoonansa lisäksi hänen tietonsa ja taitonsa edistävät hänen toimiaan ryhmänohjaajana. Tie hyväksi ryhmänohjaajaksi voi olla pitkäkin, sillä siihen oppii vain ryhmiä ohjaamalla. Ryhmänohjaajan hyvät ominaisuudet ilmenevät hänen kaikissa käytännön sanoissaan ja teoissaan. Hyviin ominaisuuksiin kuuluu empaattinen eläytyminen, avoimuus ja aitous, luottamus ryhmän kykyihin ja voimavaroihin, ryhmän jäsenten tasavertainen

kunnioittamien, välittömyys ja huumorintaju, taito käsitellä vaikeita asioita, kyky tehdä ja välittää havaintoja sekä käytännönläheinen realismi. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58–62)

Ryhmän ohjaajalla tulee olla käsitys siitä, mikä perustehtävä ryhmällä on. Lisäksi ryhmän ohjaaja suunnittelee ryhmän tavoitteet ja määrittelee sen, miksi haluaa ryhmän perustaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 15)

Kapellimestarina ryhmälleen toimivan ryhmäohjaajan tärkeimpiin tehtäviin kuuluvat tehtävät suunnittelusta palautteeseen. Hän suunnittelee ja ohjaa ryhmän harjoituksia, havainnoi ryhmäläisiään ja hyväksyy heidän tunteita antaen aikaa ryhmäläisten tavoitteille ja herättää luottamuksen ja turvallisuuden tunteen ryhmäläisten keskuudessa. Lisäksi ryhmäohjaaja pyrkii ennakoimaan pulmatilanteita ja mahdollistaa tilan, jossa ryhmä kulloinkin toimii. (Kaukkila & Lehtonen, 2007, 63–73)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Toiminnallisen opinnäytetyöni tarkoituksena oli saattaa kaikki esikoululaiset päivän aikana sujuvaan vuorovaikutukseen toinen toisensa kanssa erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla. Tarkoitukseni oli näin edistää luokan yhteishengen rakentamista ja yhteenkuuluvuutta. Harjoitukset valitsin tukemaan tätä visiota mutta myös tuomaan jokaiselle yksilölle uutta haastetta ja tarjoamaan mielenkiintoinen ja mielekäs päivä ryhmässä. Tavoitteena oli toteuttaa mahdollisimman lapsilähtöinen päivä vastaten heidän ikätasoaan ja tarjoten uusia haasteita niin yksilöille kuin ryhmällekkin.

Harjoituksia suunnitellessani halusin niiden synnyttävän ryhmäläisissä positiivista riippuvuutta, eli yksinkertaisesti vanhan sanonnan mukaan ”yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta”. Positiivisen riippuvuuden tunnusmerkkejä ovat ne, että oppilaat tekevät työtä keskittyneesti ja lähellä toisiaan, puhuvat siitä, mitä he ovat oppimassa, auttavat toinen toistaan opittavien asioiden käsittelyssä ja oppimisessa, jakavat vas-

tuuta ja käyttävät yhteistä materiaalia sekä rohkaisevat ja kannustavat toisiaan oppimaan (Sahlberg & Leppilampi 1994, 96–97).

7 RYHMÄYTTÄVÄN PÄIVÄN SUUNNITTELU

Teemaksi valikoitui kiusaaminen Stoor-Grennerin ja Kirveen 2010 julkaiseman tutkimuksen innoittamana. Tarkalleen en vielä tuolloin tiennyt lähestymistapaa, jolla teemaa käsittelisin, joten halusin haastatella tulevaa kohderyhmääni, syksyllä 2010 Kiikoisten kunnan esiopetuksessa aloittavia lapsia ja kysyä heidän näkemyksiään ryhmän välisiin suhteisiin sekä kiusaamiseen. Kiikoisten seurakunta ja Kiikoisten kunta olivat myönteisiä opinnäytetyöni toteutuksen suhteen. (Liitteet 1 ja 2)

Olin 5.5.2010 mukana seurakunnan yhdessä kerhokerrassa tutustumassa lapsiin. Tutustumisen tarkoituksen oli tarjota lapsille mahdollisuus tutusta minuun ja todeta minut turvalliseksi aikuiseksi ollen ylimääräisenä apuna heidän kerhokerrassaan. Lapset olivatkin varsin aktiivisia tutustumaan ja tekemään kanssani tuttavuutta, niinpä myöhemmin haastattelukerralla en kokenut lasten ujostelevan tai jännittävän läsnäoloani. Esittelin tuolloin itseni myös lasten vanhemmille ja pyysin heiltä kirjallisesti luvat haastatella lapsia opinnäytetyöhöni (liite 3).

7.1 Lasten haastattelut ja tutustuminen ryhmään

Alkukartoituksena toteutin haastattelut 19.5.2010 Kiikoisten seurakunnan päiväkerhoryhmässä esikouluun siirtyville lapsille. Haastattelemalla lapsia halusin muodostaa itselleni kuvaa siitä, kokevatko kerhoikäiset lapset kiusaamista keskuudessaan, miten ja kenen taholta, sekä halusin varmistua lasten käsityksistä kiusaamisesta. Kysymykset (liite 4) koskivat myös kaikkien kanssa leikkimistä sekä omien lelujen lainaamista muille lapsille. Halusin saada selville sulkevatko niinkin pienet lapset kuin kerhoikäiset jonkun ryhmäläisensä leikkiensä ulkopuolelle. Lisäksi haluaisin kysy-

myksilläni selvittää ryhmässä mahdollisesti esiintyvää poissulkemista kysyen lapsilta leikkivätkö he kerhossa kaikkien lasten kanssa vai onko joitain lapsia joiden kanssa he eivät leiki. Esikouluun siirtyviä lapsia oli kerhossa paikalla viisi.

Yhdessä seurakunnan lastenohjaajan kanssa pohdimme, kykenevätkö kaikki lapset yksilölliseen haastatteluun. Lastenohjaajan kannustamana kuitenkin toteutin haastattelut lapsi kerrallaan ja se osoittautuikin tässä ryhmässä varsin toimivaksi, sillä lapset olivat varsin reippaita ja avoimia. Ajattelin kuitenkin lasten oudoksuvan kasvokkain tapahtuvaa haastattelua sen verran, että järjestin heille haastattelun ajaksi piirrostehtävän. Heidän tuli piirtää minulle paperille ”ystävä” tai ”mitä on ystävyys?” Moni lapsista piirsi juuri ystävänsä kerhosta tai itsensä ystävänsä kanssa tekemässä jotain. Piirtäminen ja kysymyksiini vastaaminen onnistui lapsilta juuri niin kuin oletinkin. Heidän oli helpompaa ja rennompaa vastata kysymyksiini piirtämisen ohella. Myös keskustelumme piirroksista avasi käsitystäni ryhmästä ja siinä vallitsevista kaaverisuhteista. Muutaman lapsen kohdalla haastattelu ajautui käsittelemään leikkejä kotona tai naapurissa, mutta pienen johdattelun jälkeen he palasivat takaisin aiheeseen ja kertoivat avoimesti kerhokavereistaan ja suhteistaan heihin.

7.2 Yhteenveto lasten haastatteluista

Alkukartoituskysymyksissä kysyttiin muun muassa leikkivätkö lapset kerhossa kaikkien kanssa vai onko joku jonka kanssa he eivät leiki sekä antavatko he kaikkien leikkiä leluillaan ja miten lapset selittävät termin ”kiusaaminen”. Lelu-kysymyksen ajattelin olevan lapsille konkreettinen ja siitä saatavilla vastauksilla ehkä voisi olla jotain tekemistä poissulkemisen ja eräänlaisen kiusaamisen kanssa.

Kerhossa oli viisi paikalla haastatteluja toteuttaessani, kaksi poikaa ja kolme tyttöä. Poikien vastauksista, samoin kuin piirustuksista, joita he samalla tekivät, kävi ilmi heidän hyvä ystävyyssuhteensa. Kahden tytön välillä oli myös vahva ystävyyssuhde, he piirsivät toistensa kuvat ja leikkivät kerhossa lähes poikkeuksetta yhdessä.

Kysymykseeni leikkivätkö lapset kerhossa kaikkien kanssa tyttöjen vastaukset yllättivät minut. Kukaan kolmesta tytöstä ei kertonut leikkivänsä kaikkien kanssa. Kaksi tytöistä mainitsi yhden pojan, jonka kanssa eivät leiki ja yksi tytöistä kertoi, ettei leiki poikien kanssa ollenkaan. Toinen pojista kertoi leikkivänsä kaikkien kanssa ja toinen ei leikkinyt ollenkaan. Tämän kysymyksen vastaukset vahvistivat minut jatkamaan suunnitelmiani toiminnallisen päivän suhteen, jossa kaikkien olisi tarkoitus leikkiä kaikkien kanssa.

Lelukysymykseen yksi tyttö ja yksi poika vastasivat, etteivät anna kaikkien leikkiä leluillaan. Perusteluiksi he mainitsivat, että kaikilla on omat lelut ja omat lelut ovat tärkeitä.

Kiusaamisen määrittelyiksi lapsilta tuli useita fyysisen kiusaamisen muotoja kuten lyöminen, töniminen, potkiminen, nipistely ja pureminen. Vastauksista kävi myös ilmi, että mikäli lapset kohtaisivat kiusaamista, lasten toimintamallit olisivat yksiselitteiset: he menisivät kertomaan asiasta aikuisille.

Koska alkukartoituksesta kävi ilmi, että ryhmä ei ollut kovin tiivis, kuten saattoi pienistä lapsista odottaakin, oli esikoulun alettua syksyllä oiva ajankohta tarjota tukea lapsille yhteistoiminnan edistämiseksi. Esikouluikäisillä lapsilla ryhmässä toimimisen taidot ovat yksilöittäin varsin eritasoiset. Sääntöjen ymmärtäminen on toisille helpompaa kuin toisille, noudattamisesta puhumattakaan. Opinnäytetyössä oli tarkoitus myös keskittyä sääntöjen ymmärtämiseen mahdollisimman yksinkertaisin ohjein.

7.3 Alkukartoitus Toukolan koulun esiopetuksessa

Lasten haastattelujen ja havainnoinnin lisäksi lähetin Kiikoisten kunnan esikoulun opettajalle, lastentarhanopettaja Reetta Reikolle keväällä 2010 avoimia kysymyksiä (liite 5) kartoittamaan ja pohjustamaan tämänhetkistä esikoululaisten ryhmäytymistä Toukolan koulun esiopetuksessa. Pyysin häntä vastaamaan niihin kevään aikana. Kysymykset pyrin muotoilemaan niin, että saisin mahdollisimman hyvän kuvan siitä,

miten paljon ryhmäyttämisen- ja vuorovaikutustaitoja esiopetuksen arjessa ehditään harjoittelemaan ja läpikäymään. Hänen vastauksistaan ilmeni, että ryhmäytymistä harjoitellaan ja syvennetään esiopetuksessa järjestelmällisesti mutta erityisesti parityöskentelyä tukevat harjoitukset olisivat tervetulleita.

Parityöskentely on perusopetuksessa tuettu toimintamalli johon jo esiopetuksessa valmentaudutaan, niinpä esikoulun opettaja korosti sen tärkeyttä vastauksissaan. Vuorovaikutustaitojen opetteleminen on lapsilla päivittäistä ja jokainen lapsista on mukana niissä oman senhetkisen osaamisensa ja luontaisen käyttäytymistapansa mukaisesti. Hänen mukaansa esiopetusikäiset ovat mitä parhaimmassa vaiheessa ryhmäytymistä ajatellen ja nauttivat suunnattomasti vertaisryhmässä toimimisesta.

Kysyessäni lastentarhanopettajalta tulisiko ryhmäyttämiseen käyttää aloittavan esiopetusryhmän kanssa enemmän aikaa, oli hän sitä mieltä, että siihen tulee panostaa paljon. Hän koki omaksi velvollisuudekseen kasvattaa lapsia ”olemaan ihmisiksi ihmisten kanssa”. Tästä ajatuksesta sain työhöni tukea, sillä aiheenani oli juuri toiminnallisin keinoin edistää lasten vuorovaikutusta toistensa kanssa.

8 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Opinnäytetyöni keskeisiksi tavoitteiksi nousi suunnitella, organisoida ja järjestää toiminnallinen päivä Kiiikoisten kunnan Toukolan koulun esiopetusryhmälle harjoittaen heidän kanssaan tehtäviä liittyen ryhmä- ja parityöskentelyyn. Toiminnallinen osuus oli vain muutaman tunnin mittainen ja tapahtui yhtenä päivänä. Päivää suunnitellessani muodostui ajatus päivästä, joka tarjoaa lapsille mahdollisuuden yhteistoimintaan niin koko ryhmän kuin parin kanssakin opettaen toisten huomioonottamista. Näin ollen tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi sellaisten harjoitteiden ohjaaminen, jotka tukisivat ryhmää ja ryhmäläisiä yhteistoiminnassa. Halusin päivästä sellaisen, että kaikki lapset olisivat mahdollisimman paljon vuorovaikutuksessa toinen toisensa

kanssa. Tavoitteenani oli myös tarjota uusia yhteistoimintaideoita ryhmän opettajalle. Erilaisia liikunnallisia lähdemateriaaleja käyttäen kokosin toimintapäivää kasaan. Apunani oli erilaiset liikunnallisia ryhmäharjoitteita sisältävät kirjat sekä muu materiaali, jota olin saanut erilaisia ryhmänohjaajakoulutuksia käytyäni. Kaikki harjoitukset olivat sellaisia, joita olin jossain vaiheessa jo jollekin lapsiryhmälle ohjannut, joten tiesin miten harjoitus suunnilleen tulisi toteutumaan ja onnistumaan.

Jotta saisin lapset mahdollisimman motivoituneiksi toiminnalliseen päivään ja tehtäviin harjoituksiin päätin ottaa avukseni kaksi vanhaa nukkeani, joiden nimiksi päivän ajaksi muodostuivat Elli ja Ensio, esikoululaiset. Ellin ja Ension tarkoituksena oli olla mukana päivässä kertoen tehtävistä ja ohjaten lapsia toteuttamaan harjoitteita mahdollisimman hyvässä yhteishengessä. Oletin, että pienten lasten, kuten esiopetusikäisten on helppo samaistua nukkeihin ja niinpä rakensin päivän ohjelman Ellin ja Ension kertomaksi tarinaksi. Nukkejen avulla tarina konkretisoituisi lasten maailmaan sopivammaksi.

8.1 Toiminnallisen päivän alkuvalmistelut

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin Kiikoisten Toukolan koululla keski-viikkona 8.9.2010. Koulu oli alusta saakka ollut varsin myönteinen ja tukeva opinnäytetyöni toteutuksen suhteen ja niinpä sain päivää varten liikuntasalin sekä tarvittavat välineet käyttööni. Lasten vanhemmat suhtautuivat myös positiivisesti työhöni. Vanhemmille lähetettiin lupalaput (liite 6) viikkoa ennen toiminnallista päivää ja esikoulun opettaja tiedotti niin lapsia kuin vanhempia viikkokirjeessä toiminnallisesta päivästä. Luvat kuvata lapsia tuli jokaisesta perheestä. Jotta lasten havainnointi onnistuisi mahdollisimman hyvin, toimintapäivä videoitiin.

Olin aloittanut toiminnallisen päivän järjestelyt aamulla hyvissä ajoin kello 7.30. Varsinaisia valmisteluja ei ollut kovin paljoa sillä toteutettavat harjoitteet eivät vaatineen monia erilaisia välineitä. Järjestin koulun liikuntasaliin patjoja kokoontumispaikan merkiksi sekä alustaksi muutamille pariharjoitteille.

Hain lapset ulkoa yhtenä ryhmänä liikuntasaliin koulupäivän alkaessa kello 8.30 ja sain samalla ryhmän opettajalta viimeisen varmistuksen siihen, että ryhmäläisten vanhemmilta oli kaikilta pyytämäni lupalaput palautettuina. Lapset olivatkin varsin odottavaisia kun tuokio alkoi. Ryhmän opettaja ja lähihoitajaopiskelija olivat läsnä koko toiminnallisen aamupäivän, vastuu ryhmän ohjaamisesta oli kuitenkin täysin minulla. Ryhmässä oli toimintapäivässä kaikki lapset paikalla, yhteensä yhdeksän esikoululaista. Koska en ollut tavannut kaikkia lapsia keväällä, tiedustelin heidän nimiään ja kerroin itsestäni sekä tehtävästä nimeltä opinnäytetyö, joka minun olisi tehtävä ja jossa he nyt myös minua saisivat auttaa.

8.2 Ellin ja Ension kiva eskaripäivä- toteutus

Lasten kokoonnuttua ryhmänä liikuntasalissa olevalle palapelinomaiselle kokoontumispaikalle oli aika esitellä päivän päähenkilöt, Elli ja Ensio. Kuten Elli ja Ensio niin myös lapset saivat nimineulat päivän ajaksi, jotta kokisimme kaikki olevamme samaa yhtenäistä ryhmää. Lapset istuivat patjalla hiljaa ja uteliaina kuunnellen Ellin ja Ension tarinaa. Elli kertoi aluksi olleensa esikoulussa varsin yksinäinen esikoululainen, mutta hänen onnekseen Ensio huomasi pian Ellin yksinäisyyden ja tuli pyytämään häntä kaverikseen. Elli ja Ensio kertoivat lapsille heidän kivoista leikeistään, mutta myös ikävästä asiasta, joka oli heitä kohdannut, Kalle Koulukiusaajasta. Kerrottuaan Kallen kiusauksista Elli ja Ensio päättivät lukea lapsille kirjan, jonka hekin olivat lukeneet ja joka kertoi kiusaamisesta. Niinpä luin päivän aluksi Timo Parvelan kirjan Anna ja Antti- Kiusankappale.



KUVA 1. kirjan lukeminen. Lattialla Elli ja Ensio

Havainnoin lukiessani lasten kuuntelua ja tarinan mukana elämistä. He kuuntelivat lähes liikkumatta ja myötäelivät tarinan henkilöiden pahaa mieltä, sillä heistäkin kirjan kiusankappale toimi varsin ikävästi. Lasten ilmeet olivat jossain kohdin jopa varsin surullisia kun tarinassa esiintynyt kiusankappale oli jälleen kiusannut tarinan päähenkilöitä, Annaa ja Anttia.

Luettuani kirjan kyselin lapsilta kysymyksiä kirjan tapahtumiin liittyen. Halusin tietää löysivätkö lapset joitain syitä kiusankappaleen toiminnalle eli sille, miksi kiusankappale kiusasi Annaa ja Anttia.

Annika: Eihän ollu kovin kiva kiusankappale?

Lapset: Eeeiii

A: Mitäs luulette, miks se kuitenkin kiusas niitä Annaa ja Anttia?

A: Miks se kiusas?

A: Mitä se mahto haluta?

Poika 1. : sen traktorin

A: Ai se halus traktorin? Mut ei se aluks ees tienny et sillä (Antilla) oli traktori. Lopuks se halus sen traktorin joo.

A: Mitäs sanot?

Tyttö 1.: siks kun se ei tykänny niistä.

A: Ai se ei tykänny Annasta ja Antista?

A: Miltäs Annasta ja Antista tuntu kun se kiusankappale kiusas?

Tyttö 2: ööö. Pahalta

A: Olettekste koskaan kohdannu kiusankappaletta?

Tyttö 1.: Een

Tyttö 3: Mä oon kohdannu sellasen Laurin. Se kiusaa mua.

Tyttö 2: Määki oon.

A: Mitens se kiusaa sua?

Tyttö 3: Se on kyllä muitakin kiusannu mutta se on jääny sinne asuun missä mä oon syntyny

A: Hei ratkaskos Anna ja Antti sen kiusankappale-ongelman hyvin teidän mielestä?

Lapset: Joo

A: Joo o. Mitens kannattaa ratkasta tommoset asiat teidän mielestä jos joku on ja kiusaa?

Poika 2: No olla kiltti toiselle

A: Nii' i, olla kiltti toiselle nii toisetkin on kilttejä sulle.

Tyttö 2: On rehellinen

A: Rehellinen, nii kertoo mitä on tehny

Tyttö 2: Ja sitten pyytää anteeks

A: Se on tärkeätä muistaa, pitää pyytää anteeks jos on tehny jotain. Ihan totta.

A: Hei vielä semmonen kysymys, että minkä takia se kiusankappale kiusas niitä, tai siihen te jo vastasitte mutta miks ei se välittänyt Annan ja Antin tunteista? Anna ja Antti tuli ihan surulliseks ku se kiusas. Miks se silti vaan kiusas? Miks joku haluaa kiusata vaikka joku toinen tulee siitä tosi surulliseks?

Tyttö 2: Oonaki pyytää multa kovasti anteeks, anteeks anteeks anteeks

A: Hmm. Se on hyvä.

Kirja lukemisen jälkeen oli Ellin ja Ension aika kertoa mitä seuraavaksi oli luvassa. Koska lapset olivat kuunnelleet kiltisti ja keskittyneinä tarinaa, oli nyt vuorossa energianpurku-leikki, *halaushippa*. Elli ja Ensio kertoivat hipan säännöt ja näyttivät mallia pelastamiseen, halaten. Oli myös hyvä muistuttaa lapsia siitä, että nyt halataan siksi, että kaikille tulisi hyvä mieli ja siksi, että se on mukava tapa. Elli kertoi myös, ettei saa halata liian kovaa ettei toista satu, mutta että myöskään pieni hipaisu ei ole halaus. Kun säännöt olivat ryhmäläisillä selvillä, oli aika aloittaa kiinniotto. Lapset valitsivat Ellin hipaksi ja niinpä itse aluksi juoksin Elli käsissäni ottamassa lapsia kiinni. Myöhemmin Elli vaihtui lapsille ja siirryin itse tarkkailemaan pelin kulkua. Lapset nauttivat nukan kanssa kiinni ottamisesta ja nukke kiersi jokaisella lapsella niin, että he saivat kukin toimia kiinniottajana. Joillekin lapsista sääntöjen täysin

ymmärtäminen tuotti vaikeuksia. Kiinnijäämistä ei haluttu näyttää muille jääden so-
vittuun asentoon tai sitten heillä oli niin kiire leikkiä, ettei toimintaohje säilynyt mie-
lessä. Havainnoin lasten käyttäytymistä pelastautumistilanteissa, erityisesti sitä, pys-
tyivätkö he halaamaan ketä tahansa vai välteltiinkö jonkun pelastamista, eli halaa-
mista. Heti kun joku huomasi kiinnijääneen jossain juoksi hän halaamaan tätä. Jotkut
lapsista kertoivat itsekin Ellin ja Ension positiivisen palautteen jälkeen halanneensa
sekä tyttöjä että poikia ja itse vahvistin tätä toteamalla, että on hyvään ryhmähenkeen
kuuluvaa halata kaikkia luokkatovereita.



kuva2 halaushippa

Halaushipan loputtua lapset saivat pitää ansaitun juomatauon ja tauon jälkeen ko-
koonnuttiin taas kokoontumispaikalle, palapelimatoille. Kokoontumispaikalla Elli ja
Ensio kertoivat ryhmälle sen seuraavan tehtävän, *tukkivierinnän*. Tukkivierinnässä
lapset asettuvat vatsalleen lattialle ja yksi ryhmäläinen kerrallaan poikittain muiden
päälle jolloin lattialla olevien lasten pyöriessä samansuuntaisesti päällä oleva lapsi
vierii kuin tukki eteenpäin.

Korostin lapsille Ellin ja Ension avustuksella, että tehtävän ideana on toimia ryhmäs-
sä kaikkien parhaaksi. Tärkeää oli myös muistaa se, että mikäli muut auttavat sinua
vierimään eteenpäin, on sinunkin autettava muita saamaan sama kokemus.

Halusin tukkivierintätehtävällä nimenomaan havainnoida lasten pitkäjänteisyyttä sekä sitä, ymmärtävätkö esikouluikäiset antaa-saada - merkityksen, eli jaksavatko he auttaa myös muita saavuttamaan kiva uusi kokemus jonka he ovat jo itse saaneet.

Aivan aluksi harjoittelimme oikeanlaista vierintää, mikä muutamalle lapselle oli arvattavaa hankalampaa. Tämä harjoituksena oli hyväksi myös motorista kehittymistä ajatellen.

Valitsin tehtävää ensimmäisenä suorittamaan pojan, jolla ei ollut alkuleikissä muiden kaltaista innostumista lainkaan. Tähän tehtävään hän kuitenkin motivoitui. Havainnoidessani lasten pyörimistä ja tukin vierintää havaitsin heti ensimmäisen lapsen vierittyä muissa kovaa intoa päästä kokeilemaan vierimistä. Itselleni se oli mielekäs palaute siitä, että tehtävävalinta oli osunut oikeaan. Tässä tehtävässä aina itsestäni oikeassa reunassa ollut lapsi pääsi seuraavana vierimään. Huomasin jo kolmannen lapsen vierieessä muissa lapsissa väsymistä tehtävään ja siihen, että vuoroaan odottavien piti yhä pyöriä lattialla vaikka he olisivat kovasti halunneet jonottaa vieritykseen. Vihelsin pelin poikki ja korostin lapsille uudelleen yhteistoiminnan merkitystä eli sitä, että mikäli he tahtoivat itse vieriviksi tukeiksi, oli heidän autettava kaikkia toisia saamaan sama kokemus. Tämän muistutuksen jälkeen yhteistoiminta lapsilla onnistui loppuun asti, jopa niin hyvin, että kun vuorossa oli viimeisenä tyttö, joka ei itse kokenut halua vieritykseen, kannusti muut ryhmäläiset häntä kokeilemaan. Muut olivat aiemmin toiminnan aikana arvelleet tytön olevan liian paksu tukiksi. Tilanne päättyi kun tyttö ei rohkaisuista huolimatta halunnut ottaa osaa tehtävään.



KUVA 3tukkivierintä

Ellin ja Ension kiva eskaripäivä jatkui tukkivierinnän jälkeen toisella yhteistoimintaharjoituksella. *Kunniajuoksu*-harjoituksessa ideana oli tukkivierinnän tapaan antaa saada- ajatuksen harjoittaminen. Elli ja Ensio asettivat lapset sola-muodostelmaan ja kertoivat mikä tehtävän tavoitteena oli. Yhdessä Ensio-nuken kanssa lasten tarkoituksena oli yksi kerrallaan juosta solan läpi muiden nostaessa kädet heidän edestään ylöspäin, aallon omaisesti. En ollut itse suunnitellut Ension mukaan ottamista juoksuun, mutta koska lapset olivat varsin kiinnostuneita nukeista, tuli Ensioista heille ikään kuin turva uudessa tehtävässä.

Ensimmäinen juoksu meni harjoitukseksi, sillä kaikki eivät sisäistäneet sitä, miksi oli tärkeää nostaa kädet ylös juoksijan tullessa kohdalle. Kun ensimmäinen lapsista oli törmännyt toisen käsiin, valkeni tehtävän idea myös muille, jopa niin hyvin, että alku ja loppupää usein nostivat kätensä ylös samanaikaisesti vaikka ideana oli nostaa ne vasta juoksijan tullessa kohdalle. Huomautin tästä useaan otteeseen lapsia ja viimeisen juoksijan kohdalla ajatus oli selvästikin ymmärretty. Tässä harjoituksessa oli tärkeää painottaa lapsille, että kädet on nostettava ylös juoksijan tullessa omalle kohdalle. Kukaan ei haluaisi kovassa vauhdissa törmätä toisen käsiin. Lisäksi oli jälleen kannustettava heitä pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oman vuoron odottamiseen. Ehkä siksi, että kunniajuoksu tehtävänä oli tukkivierintää nopeatempoisempi, se sujui

yhteistoiminnallisesti edellistä tehtävää paremmin. Lapset kannustivat toisiaan myös tässä tehtävässä ja käyttäytyivät hienosti ryhmäläisiään tukien.



Kuva 4 kunniajuoksu

Pariharjoituksia olin valinnut muutamia testaamaan ja edesauttamaan lasten pari-työskentelytaitoja. Halusin paritehtävistä sellaisia, että niitä tehdessä olisi mahdollisimman usein tullut tarvetta parinvaihdolle. Parinmuodostus ja parin vaihto osoittautuivat esikouluikäisille odotettua hankalammaksi. Kun lapset saivat itse vapaasti valita oman parinsa, muodostui ongelmaksi muun muassa se, että kaksi tyttöistä halusi saman tytön parikseen. Kun ohjeistin lapsia valitsemaan parin esimerkiksi pituuden perusteella, ottivat lapset ohjeeni niin kirjaimellisesti, ettei paria löytynyt kun kukaan ei ollut sentilleen samanpituinen. Ryhmässä oli pariton määrä lapsia mikä myös hankaloitti parinmuodostusta sekä toimintaa itsessään, sillä kolmen ryhmässä harjoitukset eivät toimineet niin hyvin. Kolmen ryhmää kokeiltiin silti, kokoonpanoja vaihdellen. Parhaiten huomasin parinmuodostuksen onnistuvan minun määrätessä parit.

Parinmuodostuksen jälkeen pariharjoitukset tehtiin sokkoina. Toinen parista kuljetti toista varovaisesti ympäri salia ja minä annoin samalla joitain vinkkejä missä ja miten paria voisi kuljettaa, esimerkiksi kontaten lattialla tai jalkoja korkealle nostellen. Ryhmän opettaja avusti oma-aloitteisesti huivien sitomisessa. Sokkoharjoituksella halusin lasten rauhoittuvan alun reippaista leikeistä ja huomioivan oman parinsa. Ko-

rostin Ellin ja Ension avulla lapsille ennen tehtävää, että parin huomioiminen on erityisen tärkeää eikä sokeana kulkeva pari saa törmätä tai kaatua mihinkään. Tässä kohden Ellin ja Ension varoituksista ei ollut hyötyä, sillä parit kulkivat ympäri salia melko nopein askelin ja näkevä pari saattoi jopa unohtaa oman parinsa yksinään keskelle lattiaa. Samaan aikaan kun autoin toisia huivien sitomisessa tekivät jotkut lapsista salissa täysin jotain muuta kuin mihin olin antanut ohjeet. Jatkuvalla huomioinnilla ja ohjaamisella tämä harjoitus olisi ehkä toiminut paremmin. Tämän harjoituksen kohdalla tavoite herättää luottamus kuljettavaan kaveriin ei toteutunut, sillä toistuvasta muistutuksesta huolimatta lapset eivät osanneet ottaa huomioon pariaan, jolta yksi aisti oli poistettu käytöstä.

Sokkona tehtiin kuljetuksen lisäksi toinen harjoitus, jossa näkevän lapsen piti äänellä ohjata sokeaa lasta etsimään patjoilla rajatulta alueelta häntäpusseja ja tuoda ne ääntä kohden. Tämän tehtävän omaksuivat hyvin ne lapset, jotka olivat silmät sidottuina rajatulla alueella. Ne lapset, joiden tehtävänä oli ohjata sokkona olleita lapsia, eivät sisäistäneet tehtävän tarkoitusta vaan keräsivät samanaikaisesti pusseja alueelta toista neuvomatta.



KUVA5 sokko

Pariharjoitukset jatkuivat *kolmijalkajuoksulla*. Lapsista muodostettiin jälleen uudet parit, nyt lempiväriin perusteella. Tämän tehtävän alkaessa kaksi lasta ilmoittivat kovaaäänisesti, etteivät halunneet olla tietyn lapsen parina. Muistutin lapsia yhteistoi-

minnallisuuden teemasta päivässämme ja näin parinmuodostuksessa ei ollut enää hankaluuksia. Parien vierekkäiset jalat sidottiin narulla yhteen. Tarkoituksena heillä oli liikkua salissa parin kanssa samaan tahtiin kaatumatta. Muutaman parin kohdalla toinen parista lähti juoksemaan toista lainkaan huomioimatta. Päätin Ellin ja Ension kanssa kerrata ohjeet lapsille ja korostin yhteisen tahdin merkitystä. Tästäkin huolimatta osa lapsista ajatteli vain itseensä ja omaa etenemistään eikä yhdessä kulkemisesta tullut mitään. Joku lapsista ilmaisi mielipahaansa parin käytöksestä jopa itkemällä. Kun kaikkien parien jalat oli saatu sidottua yhteen, asettuivat parit viivalle. Korostin vielä kerran, että mikäli haluaa ehtiä ensimmäisenä maaliin, on nyt huomioitava oma pari ja pyrittävä kulkemaan tämän kanssa samaa tahtia. Ensimmäinen kerta meni harjoituskilpana jossa voittajaksi juoksi pari, jonka naru jaloista aukesi. Muiden parien kaaduttua matkalla maaliin toivoin heidän viimein ymmärtäneen mistä kolmijalkajuoksussa oli kyse. Päätin ottaa leikkimielisen kisan vielä toiseen kertaan ja se sujui paljon paremmin, vain yksi pari kaatui matkalla. Tämän parin lapsista huomasi helposti sen, että omaan jalkaan sidottua paria ei huomattu, vaan toinen parista yritti saavuttaa maalin yksinään.

Tässä harjoituksessa kolmen ryhmää ei muodostettu vaan yksi lapsista toimi tuomarina ja lähettäjänä. Harjoituksen päätteeksi Elli ja Ensio antoivat lapsille lievästi kriittistä palautetta epäonnistuneesta tehtävästä. Ellin ja Ension avulla muistutin tässäkin lapsille miten tärkeää toisen huomioiminen oikeasti on.



Kuva 6 kolmijalkajuoksu

Viimeisinä pariharjoituksissa oli nassikkapaini. Parinmuodostus tässä vaiheessa oli jo lapsille hankalaa ja oli havaittavissa että osa lapsista ei halunnut toimia kenen tahansa parina. Lisäksi nassikkapainissa ideaalia olisi, mikäli parit olisivat suunnilleen samankokoiset ja yhtä voimakkaat, niinpä ketkä tahansa eivät voineet muodostaa paria. Kolmen ryhmä tässä ei toiminut, niinpä itse toimin mallina aina yhden lapsen parina. Harjoitteet olivat yksinkertaisia, fyysistä voimankäyttöä ja tasapainoa vaativia nassikkapainiharjoituksia. Näitä harjoitteita tehdessä huomasin miten tärkeää lapsille oli oma aktiivinen läsnäoloni. Moni heistä halusi yrittää kamppailla minua vastaan. Hienoa oli myös huomata miten viimein tässä harjoituksessa parinvaihdot onnistuivat lapsilta omatoimisesti. Pieni paria vastaan käyty kilpailu lienee motivoivana syynä onnistuneeseen ja vaihtuvaan parityöskentelyyn. Lapset olivat positiivisen palautteensa ansainneet.



Kuva 7 nassikkapaini

Viimeiseen tehtävään ohjeistin lapset jälleen tutulla kokoontumispaikalla Ellin ja En-sion avulla. Elli kertoi, että hänen koulureppunsa oli jäänyt toiselle saarelle, keskelle merta jossa asui paljon krokotiileja. Lasten tehtävänä oli päästä tuolle saarelle käyttäen apunaan kuutta A4-paperiarkkia, turvalauttaa. Krokotiilimeressä ei voinut kulkea ilman turvalauttoja eikä lautan ulkopuolelle saanut astua. Kerroin lapsille, että heidän tulisi yhdessä miettien löytää ratkaisu pääsystä toiselle saarelle. Ellin reppuun

oli piilotettu aarre ja aarteen luokse pääseminen selvästi herätti lapsissa mielenkiinnon tehtävään.

Annettuani turvalautat lapsille, otti eräs tyttö ne heti käsiinsä, astui pois saarekkeelta ja levitti lautat kulkuväyläksi itselleen. Muut lapset seurasivat perässä niin että lautat täyttyivät. Samassa he huomasivat, etteivät paperit riittäneet toiselle saarelle saakka ja minä kysyin ”mitäs nyt tehdään?”. Yksi poika toisteli lauseita ”miten me tonne päästään?” ja ”me ei tonne kyllä päästä.”



Kuva 8 ohjeita aarresaarelle

Samaan aikaan hyppi ryhmän yksi hiljaisimmista, poika, muun joukon takana saarekkeella selvästi ratkaisun keksineenä, innoissaan. Hän yritti huutaa heti turvalautoille rynnänneille, että heidän tulisi antaa takaa papereita eteenpäin. Sitten hän huusi uudelleen: ”hei hei hei. nyt mä tiän. Kaikki mitkä on siinä takana (tarkoittaa ensimmäisenä olevan tytön takana) menee pois kun mulla on hyvä idea.”. Niille lapsille, jotka seisoivat jo turvalautoilla, perääntyminen oli vaikeaa. Muut lähtösaarekkeelle jääneet joutuivat komentamaan heidät pois turvalautoilta ja olivat selvästi peiloissaan aarteen menettämisestä. Poika ohjeisti yhden tytön ja yhden pojan mukaansa kulkemaan pitkin paperilauttoja. Muille hän sanoi ohjeeksi ”odottakaa täällä.”. Tämän pojan ratkaisu oli mitä hienoin. Siinä paperi kerrallaan siirrettiin takaa eteen ja näin päästiin askel kerrallaan siirtymään krokotiilimeressä kohti toista saarta ja kohti aarretta. Hänen tehdessä matkaa kahden lapsen kanssa, muut huutelivat lähtösaarekkeelta ”koska me päästään?” ja ”miten me sinne tullaan?”. Nämä kysy-

mykset ratkaisun keksinyt poika kuittasi sanomalla ”*odottakaas.*” Häntä säesti onnistuneesti krokotiilimeren yli päässyt toinen poika huutamalla ”*Kyllä J. hoitaa!*”.

Ratkaisun keksinyt poika matkasi rauhallisesti paperiarkkeja käyttäen takaisin lähtöpisteeseen ja määräsi jälleen ketkä kaksi hän ottaa mukaansa. Hekin matkasivat täysin onnistuneesti toiselle saarelle ja poika palasi lähtöpisteeseen hakemaan viimeisiä lapsia. Viimeisiksi lähtöpaikkaan oli syystä tai toisesta jäänyt juuri hätäisimmät ja päivän aikana ehkä eniten oman edun tavoittelijoiksi osoittautuneimmat lapset. Kun tehtävä johtanut poika palasi lähtöpisteeseen hakemaan viimeisiä, syöksyi sama tyttö, joka aluksi otti kaikki paperit itselleen, paperilauttojen päälle tekemään polkua itselleen mallin mukaisesti kohti aarresaarta. Tässä vaiheessa puutuin tehtävään ja ohjeistin tytön takaisin alkupisteeseen, sillä tehtävä oli ryhmän yhteinen ja se tuli suorittaa kaikkia auttaen, ei omaa etuaan tavoitellen. Viimeisenä lähtösaarella olleet lapset järjestyivät paperilauttojen päälle ja matkasivat hienosti ohjeita kuunnellen toiselle saarelle. Kun kaikki olivat saarella, ryntäsivät malttamattomimmat lapsista hakemaan reppua,

Toruin, sillä saarelta ei voi lähteä merelle noin vain, vaan muistutin miten sinne mennään. Lapset ymmärsivät heti että tarkoitin turvalauttoja ja riistivät ne kädestäni ja huutaen kilpaa siitä, kuka pääsisi hakemaan reppua. Aarretta oli jo odotettu niin kauan ja aamupäivä oli ollut melko raskas lapsille ohjatussa toiminnassa, joten aarre haettiin sääntöjä noudattamatta kilpaa huutaen siitä, kuka aarteen saisi avata.

Annoin Ellin kanssa välittömästi palautetta siitä, ettei ole reilua keskittyä siihen kuka pääsee aarteen hakemaan ja riistää kilpaa aarrereppua vaan tulisi olla tyytyväinen siihen, että ratkaisu aarresaarelle pääsystä on ylipäättään keksitty.



KUVA 9 matkalla aarresaarelle

Ansaitun ruokatauon jälkeen kokoonnuimme esikoululaisten kanssa heidän leikkitalassaan. Elli ja Ensio antoivat ryhmälle hyvää palautetta hienosti sujuneesta päivästä. He kehuivat lasten jaksamista ja aktiivisuutta toiminnassa sekä kyselivät oliko päivän aikana ollut hauskaa, jokaisen lapsen mielestä oli. Ension repusta löytyi lapsille banaanit kiitokseksi hienosta päivästä. Lopuksi haastattelin jokaista lasta yksi kerrallaan (liite 7) kahden kesken kysellen keskeisimpiä asioita päivän tapahtumista ja kanssakäymisestä heidän ryhmässään.



Kuva 10 kurkistus Ellin reppuun

8.3 Lasten palaute toiminnallisesta päivästä

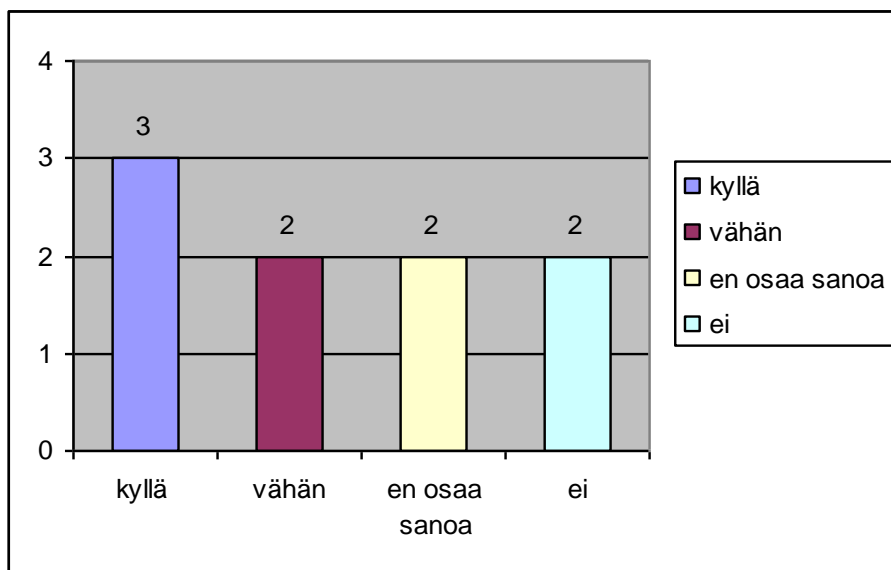
Lasten palautteenanto tapahtui kahden kesken ruokailun ja aarteen paljastumisen jälkeen. Pysin tekemään palautehaastattelutilanteesta mahdollisimman rennon ja mielestäni siinä onnistuin, sillä lapset olivat avoimia ja puheliaita. Olin laatinut kysymykset etukäteen lomakkeelle ja kirjoitin lasten vastaukset niihin ylös. Samalla tarkkailin lasten vuorovaikutustaitoja, eli sitä, miten he asioistaan ja tuntemuksistaan minulle kertoivat ja miten he tilanteessa käyttäytyivät. Yleisesti ottaen ryhmä omaa kehitystasonsa mukaiset vuorovaikutustaidot ja keskustelu jokaisen lapsen kanssa sujui hyvin. Muutama lapsista ajautui hieman sivuraiteille kerronnassaan, mutta kysymysteni ja johdattelun kautta sain vastaukset haluamiini kysymyksiin.

Lapset kuvailivat mennyttä ja toiminnantäyteistä päivää useimmiten sanalla kiva. Joku kuvaili päivää leikkipäiväksi, muutama mukavaksi ja yksi tosi hyväksi. Useimman lapsen mielestä päivässä kivointa oli krokotiilimeri/ aarresaari- tehtävä, yhdestä nassikkapaini ja kahdesta kolmijalkajuoksu. Kuitenkin kolme lapsista mainitsi kolmijalkajuoksun ikävimmäksi asiaksi päivässä, neljä lapsista ei osannut sanoa minkään olleen ikävää päivän aikana.

Kaikki yhdeksän lasta olivat sitä mieltä, että kaikkien kanssa oli kiva leikkiä. Seitsemän mielestä parin kanssa tehdyt harjoitukset olivat helppoja, yhden mielestä vähän vaikeita ja yhden mielestä ei helppoja ollenkaan. Hän tarkensi vastaustaan seuraavasti: *”Muut paitsi kolmijalkajuoksu (oli helppoja). Itse olisin siinä hyvä kunhan joku tietäisi, miten se tehdään.”* Poika 6v.

Kaksi lapsista nimesi jonkun, jonka parina oli ollut vaikea olla, molemmat miettivät kolmijalkajuoksu-tehtävää.

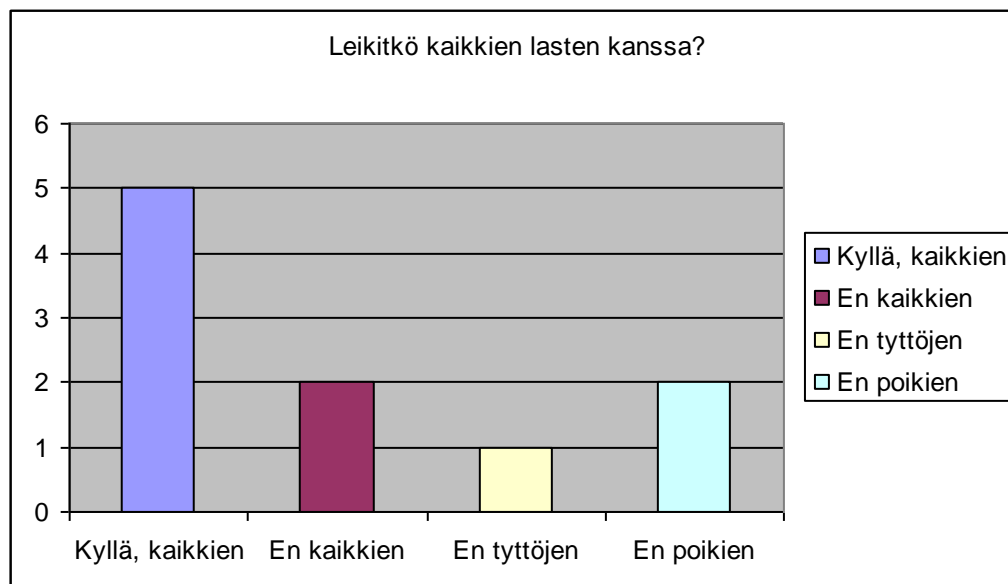
Halusin kysyä lasten mielipidettä siihen, auttaako yksi toiminnallinen päivä ryhmässä ilmenevään kiusaamiseen. Kuvio 1. esittää lasten vastausten hajonnan.



Kuvio 1. Toiminnallisen päivän vaikutus ryhmässä ilmenevään kiusaamiseen

Kysyin viideltä ryhmän lapselta keväällä seurakunnan kerhossa, leikkivätkö he kerhossa kaikkien lasten kanssa. Näistä viidestä vain yksi lapsi vastasi edelleen, ettei leiki kaikkien kanssa ja hänen vastauksensa oli sanasta sanaan samanlainen kuin keväällä: ”En Pojan 1 kanssa, koska Poika 1 on kiusari.” Tyttö 5v.

Vastaukset hajautuivat muutenkin, kuten kaavio 2 osoittaa.



Kuvio 2. Leikkivätkö kaikki lapset kaikkien kanssa?

Viimeisenä kysymyksenä halusin jälleen kysyä, miten lapset määrittelevät sanan kiusaaminen esikoulun alettua, neljä kuukautta myöhemmin. Keväällä vastaukset olivat pelkästään fyysisiä termejä, ja nytkin suurin osa vastauksista koostui lyömisestä, potkimisesta, varastamista, puremisesta ja tönimisestä. Oli myös mielenkiintoista verrata lasten vastauksia kevään ja syksyn välillä ja havaita siellä muutama yhä yhtenäinen vastaus. Lasten määritelmät olivat siis pysyneet samoina.

Yksi lapsista osasi määritellä kiusaamisen jo enemmän psyykkiseksi, hän määritteli termin valehteluksi. Yksi poika lisäksi kiteytti kiusaamisen seuraavasti:

”Kun tekee jotain tuhmaa ja tekee semmost ettei toinen halua ja silti vaan ominpäin tekee.” Poika 5v.

9 TOIMINNAN ARVIOINTI

Ryhmäyttävän päivän tavoitteiksi olin asettanut mahdollisimman hyvän vuorovaikutuksen itseni ja lasten välillä kuin lasten välillä keskenään. Halusin päivän aikana tehdyillä harjoituksilla tarjota lapsille uusia kokemuksia pari- ja ryhmätyöskentelystä sekä saada lapset ymmärtämään, miksi ryhmätyöskentelyssä jokaisen jäsenen panos on tärkeä. Lisäksi halusin saada päivän päätteeksi selville, esiintyykö ryhmässä jonkinlaista leikeistä poissulkemista vai leikkivätkö kaikki lapset kaikkien kanssa ja minkälaisia ovat lasten ajatukset kiusaamisesta.

Kuten lapsilta saadun palautteen mukaan, niin myös omasta mielestäni, toiminnallinen päivä oli onnistunut. Päivä oli lapsille omalla tavallaan raskas, sillä se vaati heiltä sitoutumista tehtäviin ja sääntöjen noudattamista minun ryhmää ohjatessa. Lapsiryhmä selviytyi aamupäivän toiminnallisesta osuudesta erittäin hyvin eikä yhtäkään lapsista tarvinnut erikseen kannustaa tekemään tehtäviä, vaan he olivat innokkaasti mukana harjoituksissa koko ajan. Oletettavasti tätä tuki myös se, etteivät lapset päi-

vän aluksi tienneet mitään, mitä päivän aikana tapahtuisi ja millaisia tehtäviä he pääsisivät tekemään. Näin mielenkiinto harjoituksia kohtaan säilyi koko päivän.

Ryhmän opettajan palaute oli myös positiivista. Hän kertoi erottaneensa lapsista aivan uusia puolia ryhmätoiminnassa kun saattoi seurata ryhmän toimintaa kokonaan ulkopuolisena. Opettajan välitön palaute harjoituksistani oli sekin positiivinen ja hän kertoi heti aikovansa ottaa joitain käyttämiäni harjoituksia ryhmän kanssa myöhemmin sekä tulevia ryhmiä ja niiden ryhmäyttämisiä ajatellen uudelleen käyttöön.

Toimintapäivän jälkeen mieleeni muistui monta muuta harjoitusta jotka mielestäni olisi sopinut ryhmälle ja päivän teemaan paremmin. Olen kuitenkin tyytyväinen valitsemini harjoituksiin ja siihen, miten paljon niissä vaadittiin kontaktia pariin ja ryhmään.

Lapsiryhmän kanssa kiusaamisesta puhuttiin toimintapäivän aluksi lukiessani kirjaa kiusaamisesta sekä lopuksi haastatellessani lapsia kiusaamiseen liittyen. Jokainen lapsista suhtautui kiusaamiseen vakavasti ja osasi kuvailla millaista kiusaaminen saattaisi olla sekä kertoa, ettei kiusaaminen ole oikea tapa toimia. En varsinaisesti kysynyt, esiintyykö lapsiryhmässä kiusaamista, halusin ennemmin selvittää, leikkivätkö kaikki lapset kaikkien kanssa, eli millaiset ovat heidän keskinäiset vuorovaikutussuhteensa.

Oma toimintani lapsiryhmän ohjaajana sujui mielestäni hyvin. Ohjeet olivat selkeitä ja sain omalla toiminnallani motivoitua lapsia aina uudelleen ja uudelleen syttymään täysillä seuraavaan tehtävään. Se, että päivä oli rakennettu hahmojen, Ellin ja Ension ympärille osaltaan myös motivoi ja innosti lapsia sekä auttoi heitä samaistumaan tehtäviin ja niiden tarkoituksiin. Lisäksi Elli ja Ensio toimivat lapsille konkreettisina tarun kertojina sekä rohkaisivat tehtävien suorittamisessa mukanaolollaan. Kukaan lapsista ei kyseenalaistanut Ellin ja Ension tarinaa vaikka se olikin täysin fiktiivinen. He myös ottivat tosissaan Ellin ja Ensio antaman palautteen ja kuuntelivat kiinnostuneina Ellin ja Ension vuoropuhelua.

Jatkoa ajatellen mielenkiintoista olisi seurata lapsiryhmän varttumista ja siirtymistä alkuopetuksen pariin. Miten käsitykset kiusaamisesta muuttuvat, millaisina säilyvät

ryhmän jäsenten välit, kuka leikkii kenen kanssa? Pienenä luokkana lapset ovat varsin tiiviisti koulussa tekemisissä toistensa kanssa, joten mielenkiintoista olisi havainnoida ryhmän välisiä suhteita jatkossa. Itseäni olisi myös kiinnostanut mahdollisilla ryhmäyttävillä tuokioilla saavutettu muutos ryhmän vuorovaikutussuhteissa, mutta siihen ei olisi aika riittänyt. Yhdellä kerralla tuskin saavutetaan mitään muutosta. Ryhmäytymisestä ja vuorovaikutustaidoista löytyisi loputtomasti harjoituksia ja harjoiteltavaa.

10 POHDINTA

Vuorovaikutustaitoja tarvitsemme päivittäin. On sama, oletko iso vai pieni, olet päivittäin ympäröitynä erilaisille vuorovaikutuksille, sanattomille ja sanallisille viesteille ja niihin vastataksesi tarvitset omat vuorovaikutustaitosi. Yhteiskuntamme korostaa lisäksi hyvän käytöksen merkitystä joka koostuu omaamistasi sosiaalisista taidoista.

Aloittaessani opinnäytetyöni suunnittelun, olin varma, että teen siitä toiminnallisen työn. Koin aktiivisena ja liikunnallisena ihmisenä, että toiminnallisen opinnäytetyön toteutus olisi minulle ainoa oikea vaihtoehto, ja sitä se oli. Oma mielenkiinto liikuntaan ja lasten ohjaukseen toimivat prosessissa suuntaa antavina ajatuksina.

Aiheen etsiminen ja sopivan ryhmän löytäminen oli aluksi oletettua hankalampaa. Olin yhteyksissä useampaankin tahoon niin Poriseudulla kuin kotikunnassani Kiikoisissa. Perusopetuksen alakoulu Kiikoisissa oli sittemmin suostuvainen lähes minikälaiseen yhteistyöhön tahansa ja olivat varsin kannustavia ja tukevia opinnäytetyöni suhteen, niinpä ryhdyin suunnittelemaan opinnäytetyöni toiminnallista osuutta sinne. Esiopetusryhmä valikoitui kohderyhmäksi monestakin syystä lähinnä kuitenkin siitä, että olin aiemmin työskennellyt lähes vuoden vastaavan ikäryhmän kanssa, joten olin tuntevani heidän tasonsa ja tarpeensa.

Mannerheimin lastensuojeluliiton ja Folkhälsanin tutkimuksen, Kiusaavatko pienetkin lapset (Kirves, & Stoor-Grenner 2010) herättämien ajatusten pohjalta aikomuksenani oli ensin toteuttaa enemmän kiusaamiseen keskittynyt toiminnallinen päivä. Ajatusta pyöriteltyäni siitä muovautui enemmän positiivisen vahvistamisen kautta kiusaamiseen puuttuva, eli vuorovaikutus- ja ryhmäyttämistehtävillä ryhmän keskinäisiin suhteisiin vaikuttaminen ja näin mahdolliseen kiusaamiseen puuttuminen. Koska kyseessä oli vain yksi päivä, ei varsinaisia tuloksia vaikutuksista voida saada, mutta olen tyytyväinen lasten päivän aikana suorittamiin ryhmä- ja parityöskentelytaitoja vaativiin tehtäviin.

Päivän rakentaminen sellaiseksi, että 5-6-vuotiaat esiopetuksessa juuri aloittaneet jaksaisivat siinä mukana koko päivän, oli haastavaa. Ohjelmaa suunnittelin pitkään miettien erilaisia toiminnallisia vaihtoehtoja, samoin kuin kehystarinan keksimisessä oli aluksi muutamia vaihtoehtoja. Haastavaa oli miettiä, millaisista tehtävistä lapsiryhmä selviytyisi, mitkä olisivat sellaisia, joissa olisi heille juuri sopivasti haastetta.

Toivon, että lapsiryhmälle toteuttamani harjoitukset, erityisesti koko ryhmän kanssa yhdessä suoritettut, viestittivät lapsille, miten tärkeitä yhteiset pelisäännöt ovatkaan. Jos kaikki eivät toimisi yhteisten sääntöjen mukaisesti, ei kenelläkään olisi mukavaa. Harjoituksissani tämä tuli esiin tehtävissä, jotka eivät olisi onnistuneet ilman kaikkien lasten mukanaoloa ja panostusta (esim. tukkivierintä, kunniajuoksu). Sooloilemalla, ilman muuta ryhmää ei elämässä pärjää pitkälle.

Erilaisten ryhmien ohjaaminen on minulle tuttua, joten tälläkin kerralla itse ohjaus sujui hyvin. Hyvin suunniteltu toiminta ja innostunut lapsiryhmä edesauttoivat omaa toimintaani. Koen, että lapsiryhmien ohjaaminen on osa vahvaa ammatillista osaamisaluettani. Pientä lapsiryhmää ohjatessa ehtii eri tavalla ottamaan kaikki sen jäsenet huomioon kuin suuren ryhmän kanssa ja luomaan aivan erilaisen ohjaaja-ryhmävuorovaikutussuhteen.

Tästä opinnäytetyöprosessista jäi mieleen Kiusaavatko pienetkin lapset- tutkimus (Kirves, & Stoor-Grenner 2010), josta ideat tähän työhön kumpusivat. Sen herättämien ajatusten perusteella olen myöhemmin tarkkaillut eri lapsiryhmissä mahdollisesti esiintyvää kiusaamista ja puuttunut siihen.

Koen kasvaneeni ammatillisesti ja oppineeni valtavasti vuorovaikutustaitojen tärkeydestä. Työtäni tehdessä sain merkittävää tietoa sosiaalisista taidoista ja niiden vahvistamisesta ja tulevana varhaiskasvattajana koen sen olevan erittäin tärkeä työväline tulevassa varhaiskasvatustyössä.

LÄHTEET

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Alanen L. & Karila K. 2009. Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere. Vastapaino

Himberg, L. & Jauhiainen, R. 1998. Suhteita - Minä, me ja muut. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kahri, M. 2003. Lapsen arki on leikkiä. 3-6-vuotiaat leikin maailmassa. Kauhava. Kauhavan kirjapaino.

Kalliala, M. 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä: leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. Helsinki. Gaudeamus.

Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. 2. muuttamaton painos. Helsinki. Edita.

Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän: käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki. SMS-Tuotanto Oy.

Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa A. R., Rasku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.

Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Jyväskylä. PS-kustannus.

Kirves, L. & Stoor-Grenner, M.. 2010. Kiusaavatko pienetkin lapset? Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Folkhälsan.

Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki. Edita. Suomen psykologiliitto

Koppinen, M-L., Lyytinen, P. & Rasku-Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot. Rauma. Kirjayhtymä.

Leikkivä ihminen. 2000. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kauhava. Kauhavan kirjapaino.

Lindqvist, G. 1998. Leikin mahdollisuudet. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.

Niikko A., 2001. Esiopetuksen pitkä taival. Saarijärvi. Joensuu University Press.

Nuori Suomi. Suunnittelen liikuntaa- verkkosivusto.

Olweus, D. 1992. Kiusaaminen koulussa. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Opetushallitus 17.1.2011. Esiopetus [verkkodokumentti]. [Viitattu 8.4.2011]. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus

Parvela T. 2003. Anna ja Antti- kiusankappale. Porvoo. WS Bookwell oy.

Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien - liikuntaa esiopetukseen. Helsinki. Tammi.

Sahlberg, P. & Leppilampi, A. 1994. Yksinään vai yhteisvoimin? – Yhdessäoppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Helsinki. Yliopistopaino.

Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen: kohti tehokkaita toimintamalleja. Juva. PS-kustannus.

LIITTEET

LIITE 1 Tutkimuslupa Kiikoisten Seurakunta

LIITE 2 Tutkimuslupa Toukolan koulu

LIITE 3 Lupa lasten haastatteluun vanhemmilta seurakunnan kerhossa

LIITE 4 Alkukartoituskysymykset lapsille 19.5.2010

LIITE 5 Alkukartoituskysymykset Kiikoisten kunnan lastentarhanopettajalle

LIITE 6 Lupahakemus + päätös lasten vanhemmille toiminnalliseen päivään

LIITE 7 Toiminnallisen päivän palautekysymykset lapsille

LIITE 8 Ellin ja Ension kiva eskaripäivä- ohjelma

Annika Hepokorpi

annika.hepokorpi@student.samk.fi

27.4.2010

Kiikoisten Seurakunta

Matti Vähäkainu

Kiikostentie 358

38360 KIIKOINEN

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin yksikön sosionomi-opiskelija. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Kiikoisten kunnan esiopetuksen kanssa esikouluikäisten ryhmäytymisestä ja vuorovaikutustaidoista.

Tarkoitukseni on tarkastella seurakunnan päiväkerhosta syksyllä 2010 esikouluun siirtyviä lapsia ja heidän vuorovaikutustaitojaan. Tarkastelu tapahtuisi lapsia havainnoimalla ja haastatteleamalla vanhemmilta asianmukaiset luvat ja suostumukset pyytäen. Havainnointiaika olisi toukokuun 2010 päiväkerhokerrat (keskiviikkoisin 9.30-11.30) ja syksyllä vuorossa olisi opinnäytetyöni toiminnallinen osa esikouluryhmän kanssa.

Olen tänään käynyt puhelinkeskustelun aiheesta lastenohjaaja Lea Niemisen kanssa ja hänelle tämä sopii.

Pyydän tutkimuslupaa esikouluun siirtyvien lasten havainnointiin seurakunnan päiväkerhossa kevääksi 2010.

Halutessanne voitte myös ottaa yhteyttä opinnäytetyöni ohjaajaan, lehtori Lenita Kumpulaiseen, lenita.kumpulainen@samk.fi

Yhteistyöterveisin

Annika Hepokorpi

Annika Hepokorpi
annika.hepokorpi@student.samk.fi

LIITE 2

Toukolan koulu
Juha Kankaanranta
koulunjohtaja
Kiikostentie 175
38360 Kiikoinen

27.4.2010

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin yksikön sosionomi-opiskelija. Teen opinnäytetyötäni esikouluikäisten ryhmäytymisestä ja vuorovaikutustaidoista.

Tarkoitukseni on tarkastella esikoulun syksyllä 2010 aloittavia lapsia ja heidän vuorovaikutustaitojaan. Tarkastelu tapahtuisi yhden järjestämäni teemapäivän aikana sekä sen jälkeen lapsia havainnoimalla ja haastatteleamalla vanhemmilta asianmukaiset luvat ja suostumukset pyytäen. Lisäksi haastattelisin esikoulun opettajaa hänen havainnoistaan ja kokemuksistaan. Havainnointi- ja toteutusaika olisi elo- syyskuu 2010 jolloin myös toteuttaisin opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden, toimintapäivän esikoululaisten kanssa.

Olen keskustellut asiasta esikoulun opettajan Reetta Reikon kanssa ja hän on myönteinen suunnitelmilleni.

Pyydän tutkimuslupaa esikoulun aloittavien lasten havainnoimiseksi ja toiminnallisen päivän toteuttamiseksi syyskuksi 2010.

Halutessanne voitte ottaa yhteyttä myös opinnäytetyöni ohjaajaan, lehtori Lenita Kumpulaiseen, lenita.kumpulainen@samk.fi

Yhteistyöterveisin

Annika Hepokorpi

Opinnäytetyön tekijä:

Annika Hepokorpi

Email: annika.hepokorpi@student.samk.fi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS- OPINNÄYTETYÖ

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin yksikön sosionomi-opiskelija. Teen opinnäytetyötäni esikouluikäisten ryhmäytymisestä ja vuorovaikutustaidoista yhdessä Toukolan koulun esikoulun kanssa. Opinnäytetyönäni toteutan toiminnallisen ilta-päivän esikoululaisille syksyllä 2010. Tarkoitukseni on saada selville esikoululaisten vuorovaikutustaitoja ja ryhmäytymistä sekä toimimista ryhmässä.

Pohjaksi opinnäytetyölleni havainnoin lapsia Kiikoisten seurakunnan päiväkerhossa toukokuussa 2010. Samalla haastattelin lapsia ryhmässä toimimisesta ja kaikkien kanssa leikkimisestä. Lapsen nimiä ei käytetä opinnäytetyössä eikä niitä kirjata ylös haastatteluja ja havaintoja tehdessä.

Pyydän lupaa haastatella lastanne koskien opinnäytetyötäni.

Lupapäätös on ohessa liitteenä.

Halutessanne voitte ottaa myös yhteyttä opinnäytetyöni ohjaajaan, lehtori Lenita Kumpulaiseen, lenita.kumpulainen@samk.fi

Yhteistyöterveisin

Annika Hepokorpi

Hakija: Annika Hepokorpi

(2 / 2)

TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

Lapsen nimi: _____

Lastani saa haastatella edellä esitettyä opinnäytetyötä varten. (rastita vailnta)

Kyllä _____

Ei _____

Allekirjoitus: _____

Alkukartoituskysymykset lapsille 19.5. 2010

1. Leikitkö kerhossa kaikkien kanssa, vai onko joku jonka kanssa et leiki?
2. Mitä on mukavinta tehdä kaikkien kanssa? Mikä leikki on mukavin?
3. Mikä on ystävä?
4. Tuleeko sinulle riitaa kerhokavereiden kanssa?
5. Miten riidat ratkaistaan?
6. Annatko kaikkien leikkiä leluillasi?
7. Mitä on kiusaaminen?
8. Mitä tekisit, jos sinua kiusattaisiin?

Hei!

LIITE 5

Ja suuri kiitos, että vastaat kysymyksiini sekä siihen, että mahdollistat opinnäytetyöni toiminnallisen osan toteutuksen ryhmällesi!

Olen laatinut kysymykset taustatueksi ja ennakkotiedoksi opinnäytetyöhöni. Haluaisin selvittää, millä tavoin esikouluun saapuvan uuden ryhmän kanssa ryhmäytymistä ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan järjestelmällisesti vai harjoitellaanko ollenkaan. Kysymykset on laadittu väljästi jotta voit täydentää niitä vapaasti mieleisilläsi ja tärkeäksi katsomillasi vastauksilla jotka parhaiten ilmentävät aloittavien esikoululaisten kanssa tehtävää työtä ryhmäytymisen edistämiseksi.

1. Toteutetaanko aloittavan esikouluryhmän kanssa yleensä suunnitellusti ryhmäyttämistä ja vuorovaikutusta edistäviä harjoituksia? Millaisia?
2. Miten lapset yleensä suhtautuvat ryhmäytymistä harjoittaviin tehtäviin?
3. Miten paljon työaikaasi käytät ryhmäytymisen suunnitteluun?
4. Tulisiko ryhmäytymiseen sinusta käyttää aloittavan ryhmän osalta enemmän aikaa?
5. Kaipaanko apua tai tukea uuden ryhmän ryhmäyttämiseen?
6. Miten havainnoit lapsia heidän vuorovaikutustaidoistaan?
7. Miten vahvistat lasten vuorovaikutustaitoja ympäri vuoden?
8. Mitä muuta haluaisit sanoa aiheeseen liittyen, mitä toivot toiminnalliselta päivältä?

Kiitos vastauksistasi ja aurinkoista kesän odotusta!

Terveisin Annika



Opinnäytetyön tekijä:
Annika Hepokorpi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS- OPINNÄYTETYÖ

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysala Porin sosionomiopiskelija. Teen opinnäytetyötäni esikouluikäisten ryhmäytymisestä ja vuorovaikutustaidoista yhdessä Toukolan koulun esikoulun kanssa. Opinnäytetyönäni toteutan toiminnallisen iltapäivän esikoululaisille syksyllä 2010. Tarkoitukseni on saada selville esikoululaisten vuorovaikutustaitoja ja ryhmäytymistä sekä toimimista ryhmässä.

Opinnäytetyönäni toteutan yhdessä esiopetusryhmän kanssa toiminnallisen päivän, jonka aikana ja tarkoituksena on saada lapset toimimaan mahdollisimman sujuvasti vuorovaikutuksessa toinen toisensa kanssa erilaisten tehtävien, leikkien ja harjoitteiden avulla.

Pyydän lupaa haastatella, valokuvata ja saduttaa (kuunnellen ja kirjaten ylös lapsen kertoman tarinan hänen kokemuksistaan ko. päivästä) lastanne koskien opinnäytetyötäni.

Lupapäätös on ohessa liitteenä.

Halutessanne voitte ottaa myös yhteyttä opinnäytetyöni ohjaajaan, lehtori Lenita Kumpulaiseen, lenita.kumpulainen@samk.fi

Yhteistyöterveisin
Annika Hepokorpi

TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

Lapsen nimi: _____

Lastani saa haastatella edellä esitettyä opinnäytetyötä varten. (rastita vailnta)

Kyllä_____

Ei_____

Lastani saa valokuvata edellä esitettyä opinnäytetyötä varten.

Kyllä_____

Ei_____

Lastani saa videokuvata edellä esitettyä opinnäytetyötä varten.

Kyllä_____

Ei_____

Lapseni etunimen ja kuvan saa yhdistää opinnäytetyössä.

Kyllä_____ Ei_____

Lastani saa saduttaa edellä esitettyä opinnäytetyötä varten.

Kyllä_____

Ei_____

Allekirjoitus:_____

Palautekysymykset 8.9.2010

Lapsi: _____

1. Millainen päivä sinulla oli tänään? Mikä päivästä jäi parhaiten mieleesi?
2. Mikä oli kivointa?
3. Mikä oli ikävintä/ ei niin kivaa?
4. Oliko kaikkien kanssa kiva leikkiä?
5. Oliko parin kanssa tehdyt harjoitukset sinusta helppoja?
6. Oliko jonkun parina vaikeaa olla?
7. Mitä luulet, auttoikohan tämä päivä siihen, ettei teidän luokallanne enää kukaan kiusaisi toista?
8. Leikitkö nyt täällä eskarissa kaikkien lasten kanssa?
9. Mitä on kiusaaminen?